



Ešte stále vzácne celočierne sfarbenie, import z ČR, Afrika Gora Monte, maj.: Mgr. Babíková.

# HOVAWART

*staronemecké pracovné plemeno*

**História hovawarta je síce v porovnaní s mnohými inými plemenami krátka, ale napriek tomu mnohé je zahalené temnotou. Nie je úplne jasné, ani kto bol tvorcom hovawarta, ani aké plemená sa na jeho vzniku podieľali.**

## PŮVOD – STARÉ ALEBO MLADÉ PLEMENO?

V stredovekých spisoch je síce reč o akomsi „hovewartovi“, ale na začiatku 20. storočia už nikto nedokázal povedať, ako taký pes asi vyzeral. Napriek tomu, že jeho pôvod siaha do stredoveku, je ešte stále označovaný za zriedkavé plemeno. Typ domáceho psa, ktorý sa viditeľne líšil od druhých psích plemien, sa označuje v rozličných rukopisoch z 13. storočia ako „hovewart“ alebo ako „hofwart“, čo v staronemečine znamená strážca alebo ochrana dvorov (hof – dvor, warten – strážiť), teda pes, ktorému bola zverená ochrana domu a dvora. V knihe



Tento pes bol roku 1908 Bertramom Königom „rekonštruovaný“ ako hovawart a dostal sa r. 1910 k A. Heimovi do Zürichu. Heim označil psa ako typ štíhleho bernského salašníckeho psa. Tohto čiernoznakovo sfarbeného psa opísal ako kríženca gazdovského psa a gordonsetra.

z 15. storočia O sokoloch, koňoch a psoch sa espomína aj hovewart, ktorý sa používa na vystopovanie zločincov. V stredovekých písmach je hovawart všade opísaný ako mocný, silný a veľký strážny sedliacky pes. Jeho hodnota bola v ochrane domu, dvora, vlastníctva a ľudí.

Na nápad šľachtit' hovawarta prišiel Kurt F. König. Už jeho otec Bertran König sa zú-

častnil na „prípravných prácach“. Svedčí o tom aj to, že už roku 1908 existovali fotografie psov typu hovawarta, ktoré urobil práve on. Kurt F. König začal s plánovaným chovom hovawartov. On sám ho pokladal za rekonštrukciu starého plemena. V odlahých dedinách vyhľadával psy podobné hovawartovi. V troch rekonštrukčných sériách (do roku 1914, od roku 1918 a do roku 1952) dokázal, že je možné znovu získať psa, ktorý by zodpovedal hovawartovi zo starých prameňov. Dôležitejšie než vonkajší vzhľad však pre Königa bola povaha hovawarta. V súlade s tým, čo uvádzali staré spisy, mal tento pes mať ochranné a strážne poslanie. (Hovawart stojí pripravený na obranu a hlasno varuje; zakročí až vtedy, keď to vyžaduje vážnosť situácie.) Roku 1922 založil v Thale pri Hartzi prvý spolok hovawartov. Ocenit' treba aj prvých spoluchovateľov, ako Alwina Buscha, Geisera, J. A. Beckera a ďalších šľachtiteľov hovawartov. A. Busch dosiahol osobitný úspech v tom, že skrížil nemeckého ovčička s newfoundlandským psom a docielil krásneho psa čiernej farby so znakmi. König, ktorý si vyhradil právo rozhodnúť, čo pri vrhoch psov iných chovateľov je hovawart, akceptoval tohto psa a vyhlásil ho za úspešne obnoveného hovawarta. Bol to pes Gastor – Mayer – Busch, ktorý bol potom neskôr využitý v mnohých chovoch hovawartov. Aj J. A. Beckera dojala myšlienka germánskeho psa a s týmto vedomím sa na jej realizácii zúčastnil so svojím chovom. Veľká snaha prvých šľachtiteľov bola korunovaná roku 1936, keď hovawarta v Nemecku uznali ako plemeno. Ktoré rôzne plemená König využil na svoju obnovu chovu, nikdy nezverejnil. Prostredníctvom spoluchovateľov Buscha, Geisera, Beckera a iných sa možno dozvedieť, že pri krížení boli použité: staronemecký ovčičak, kuvasz,

leonberger, newfoundland. Pravda je, že názory medzi Königom a inými chovateľmi boli rozličné. On chápal výkon hovawarta tak, že pes mal brániť dom a dvor bez predchádzajúceho výcviku, zatiaľ čo iní chovatelia kládli dôraz na výcvik vedúci k skúškam z výkonu. Chov hovawartov bol rozdelený na dva tábory: na jednej strane boli zástancovia chovu bez zložených skúšok z výkonu a na druhej stúpcenci služobného výcviku. Prvý vrh hovawartov do plemennej knihy bol zapísaný roku 1922 a ako matka tohto vrhu je zapísaná sučka maďarského kuvasza. Ako chovateľ je uvedený Kurt F. König, ktorý bol okrem iného aj hlavným poradcom chovu až do roku 1936.

## PO ROKU 1945

Kto hovawarta sledoval po 2. svetovej vojne, mohol zistiť, že bol skrížený ešte jeden rad iných plemien. Napríklad svetlý hovawart nie je nijako zvlášť objasnený, len že sa skrížili druhé svetlé plemená. Odborný posudok, ktorý ríšsky zväz nemeckých kynológov na Königovu žiadosť na uznanie plemena napísal, prišiel k záveru, že okrem



Kurt F. König so svojimi hovawartmi 3. rekonštrukčnej série.


**Albi a Afra z Katčiny smečky.**

newfoundlandera a nemeckého ovčiaka bol tiež využitý červenosvetlý seter. Sú však dohady aj o tom, že využili pri krížení aj sibírske vlky. Na túto možnosť poukazuje hlavne výskyt vlkosivých hovawartov, ako aj to, že sa objavili jedince, ktoré boli plaché. König si recept na rekonštrukciu hovawarta ponechal ako tajomstvo sám pre seba až do svojej smrti roku 1975.

Roku 1948 založil Otto Schramm plemenný spolok pre hovawarty. Keď bol v tom čase založený VDH (Zväz pre nemeckú kynológiu) a jeho vedenie vydalo výzvu, aby sa predchádzajúce spolky psov prihlásili na vstup do VDH, prihlásil sa aj Schramm so svojím plemenným spolkom hovawartov. To bol veľký deň pre toto plemeno, pretože teraz bol hovawart konečne do oficiálnej kynológie začlenený a prostredníctvom VDH aj do medzinárodnej organizácie FCI. Ďalšou úlohou bolo uznanie hovawarta ako služobného plemena. Už König požadoval na začiatku ako chovateľský cieľ vychovať výslovné policajného a ochranného psa, ako to vyplýva z vyobrazených hlavičiek spolkových listov – Spolok pre nemecké ochranné psy e. V. so sídlom v Thale. Všetci chovatelia v prvých rokoch podporovali tento cieľ a mnohí, zvlášť Busch a Becker, vycvičili svoje hovawarty a zložili skúšky ochranných psov. Veľa propagandy urobil Busch s ôsmimi hovawartmi z vlastného chovu, ktoré ako služobné psy slúžili na ochranu letiska Magdeburg.

### ŤAŽKÉ UZNANIE

Uznanie hovawartov ako služobného plemena narážalo na takmer nezdolateľný odpor zo strany spolkov existujúcich pracovných plemien, a to najmä nemeckých

ovčiakov. RZV pre hovawartov musel predstaviť v troch rozličných rokoch na spolkových skúškach Sch-H-3 svoje psy pred pozorovateľmi VDH a skúsenými rozhodcami výkonu. Po dlhom a úpornom súboji angažovaných členov RZV (predovšetkým Dr. Bengelfortha) hovawarta roku 1964 v Kassely uznali za siedme služobné plemeno (popri nemeckom ovčiakovi, erdelteriérovi, boxerovi, dobermanovi, rotvajlerovi a veľkom fúzačovi). Tomu však predchádzali skúšky 100 hovawartov.

V rokoch 1959 a 1960 vznikli chovateľské kluby v Holandsku a vo Švajčiarsku. Nasledovalo Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Nórsko, Rakúsko, Švédsko a Veľká Británia. Roku 1984 bola založená Internationale Hovawart Föderation (IHF, Medzinárodná federácia hovawartov) zlúčením národných klubov hovawartov pre zjednodušenie toku informácií o riadení chovu.

V NDR patrili hovawart do Spezialzuchtgemeinschaft (SZG). Po zjednotení Nemecka pristúpila SZG do RZV ako zemská skupina Východ. Členovia SZG, ktorí sa k RZV nechceli pripojiť, založili Hovawart-Verein Deutschland e. V. so sídlom v Thale a pripojili sa k Hovawart-Zuchtgemeinschaft Deutschland e. V.

### OD ROKU 1986 JE HOVAWART AJ V ČESKOSLOVENSKU

Prvé hovawarty boli do Československa privezené priamo z krajiny pôvodu – Nemecka. Medzi prvých chovateľov tohto plemena v Českej republike patrili Luděk Novák z Kroměříža (chovateľská stanica z Páralovej záhrady), ktorý 10. 3. 1986 zaznamenal vrh od plavej sučky Lima vom Elbflorenz. Lima však bola v poradí druhou

sukou v uvedenej chovateľskej stanici; prvou bola Fee vom Siegfriedshof. Na Slovensko dovezli ako prvú sučku Jenny v. Elbflorenz bratia Čermanovci, po bonitácii uskutočnili krytie v bývalej NDR psom Falko v. Elbflorenz a šteniatka sa narodili 10. 10. 1986 v chovateľskej stanici za prítomnosti p. Christy Engelhard. Narodilo sa 9 šteniat. Plemenná kniha však neudelila výnimku, a preto prekaz pôvodu dostalo iba 6 šteniat: Andor a Arko (čierne), Asko, Assan, Arina a Aspa (plavé). Šteniatka „Ty-rus“ sa rozpáchli, čierne zmizli bez stopy, po plavom psovi Askovi (maj. p. Svobodová) vznikla v Čechách doslova nová línia,


**Woodan v. Elbflorenz s p. Mikulášovou.**

Arina (chov. stanica Maladia, p. Tóthová) a Aspa (chov. stanica Eileen, p. Škvařilová) odchovali na Slovensku niekoľko vrhov a ich mená sa často objavujú v PP mnohých našich kvalitných psov.

### SLOVENSKÝ CHOV

Slovenský chov hovawartov bol založený na jedincoch z bývalej NDR. Pani Engelhardová importovala viaceré psy, či už prostredníctvom p. Čermana, ktorý doviezol pre svojich priateľov psa Tinka v. Elbflorenz, alebo manželmi Mikulášovcami, ktorí priviezli sučky Hanni v. Fuchshain, krásnu, i keď tmavšiu plavú sučku Pearl v. d. As-


**Cuno v. Schwarzbach s p. Čermanom.**



senburg a Quintu v. d. Assenburg. Zo známych plemenníkov to boli napr. Woodan v. Elbflorenz, mohutný Lino v. Elbflorenz, Charek v. d. Taubenbrücke. Už na začiatku chovu hovawartov sa u nás na výstavách objavovali (okrem spomínaných) aj iné, veľmi kvalitné jedince z bývalej NDR a dokonca aj z PLR. Medzi špičkové psy patrili napr. Jasper a Caesar v. d. Ehrenpforte, Cuno v. Schwarzbach Lausitz, Dryas See-rauber a i.

### ORGANIZÁCIA CHOVU HOVAVARTOV NA SLOVENSKU

Slovenský hovawart klub (SHK) bol založený 16. 11. 1991 vo Svätom Jure, dovtedy bol chov hovawartov organizovaný v Klube chovateľov málopočetných plemien. Zakladajúcimi členmi klubu boli manželia Mikulášovci, p. Múčková, p. Beladičová a p. Čermák, spolu bolo 27 členov klubu. Členská základňa dnes predstavuje okolo 100 členov. Od roku 2001 je SHK riadnym členom IHF (Internationale Hovawart Föderation – Medzinárodná federácia hovawartov). SHK združuje všetkých záujemcov o chov a výcvik tohto plemena na Slovensku. Ciele a poslanie sú zakotvené v organizačnom poriadku. Hlavným cieľom však je prostredníctvom riadenej plemenitby zabezpečovať ďalšie zdokonaľovanie plemena zo stránky exteriéru, zdravia, povahových vlastností v zmysle štandardu FCI.



Súrodenci – bratia (Arthur, Amon, Argus, Athos) z chovateľskej stanice von Heiligem Kreuz, chovateľka Zuzana Tomčíková.

aj kritériá na využitie psov na plemenitbu pri pozitívnom náleze dysplázie bedrových kĺbov (DKB). Prípustný je nález mx. 1/1. Hovawart je v rámci FCI zaradený ako pracovné plemeno a z tohto dôvodu sa kladie dôraz pri chove na rozvoj povahových vlastností. Sprísnil sa aj kritériá hodnotenia povahy pri zaraďovaní jedincov do chovu. Hodnotí sa správanie psa počas merania a predvážania, pri prechode skupinou osôb, reakcia na strelbu a skúška odvahy a bojovnosti.

Klub každoročne usporadúva klubovú a špeciálnu výstavu. Pri týchto výstavách je zvod plemenníkov, dvakrát ročne zvod mladých (vo veku 6 až 18 mesiacov) a bonitácia. Dva razy do roka sa koná tábor so zameraním na výcvik mladých a starších psov, prípravu na zvod mladých a bonitáciu. Klub vydáva Spravodajcu SHK, ktorý vychádza dvakrát ročne a obsahuje informácie o výsledkoch z výstav, bonitácií, súťaží, prehľad klubových víťazov, plán akcií a iné aktuálne oznamy. Roku 1996 klub vydal Príručku chovateľa, r. 2002 bolo toto vydanie novelizované. Príručka obsahuje všetky základné informácie: pôvod plemena, štandard, organizačný a chovateľský, zápisný a bonitačný poriadok, základné pokyny pre majiteľa šteňaťa a pod.

V rámci SHK sa už tradične uskutočňuje súťaž o najlepšieho psa a sučku roka. Do tejto súťaže sa započítavajú body dosiahnuté za umiestnenia na výstavách s udeľovaním CAC alebo CACIB, ako aj body za úspešne vykonané skúšky z výkonu. Výsledky sú každoročne vyhlásené na výročnej členskej schôdzi (uverejnené v Spravodajcovi SHK) a prví traja chovatelia sú odmenení vec-

nými cenami. Roku 1997 sa začala súťaž o titul klubový šampión. Toto ocenenie získava pes alebo sučka po dosiahnutí určitej bodovej hranice za celú výstavnú kariéru.

E. Križová, E. Škvařilová, T. Suchánek  
Snmky: archív SHK

### VÝBOR SLOVENSKEHO HOVAVART KLUBU

**Predseda:** doc. Ing. Križová Eva,  
Bystrický rad 53, 960 01 Zvolen  
tel.: 045/533 52 02 (večer), 0907 81 11 94,  
e-mail: krizova@vsld.tuzvo.sk

**Podpredseda:** Suchánek Tibor,  
Na lány 42, 010 03 Žilina  
tel.: 0905 50 57 12  
e-mail: tiborek@post.cz

**Hospodár a tajomník:** Smolen Martin,  
Štefánikova 36, 900 28 Ivanka pri Dunaji  
tel.: 0905 76 66 79  
e-mail: info@hovawarty.sk

**Poradca chovu:** Škvařilová Elena,  
Silvánska 7, 841 04 Bratislava  
tel.: 0905 28 10 80  
e-mail: „HOSTuser“eilleen@host.sk

**Referent pre výcvik:** Červeňová Stanislava,  
Modranská 19, 902 01 Vinosady  
tel.: 0908 53 37 79

**Referent pre výstavu:**  
Mgr. Babíková Martina,  
Kyjevské nám. 6, 974 04 Banská Bystrica  
tel.: 0905 27 69 15, 0904/88 52 41  
e-mail: mbabikova@gamo.sk

**Kontrolóri vrhov:** Škvařilová Elena  
– západné Slovensko,  
Križová Eva – stredné  
a východné Slovensko



Prevažujúce sfarbenie hovawartov, plavá a čierna so znakmi.

Chov je riadený chovateľským poriadkom SKJ (Slovenskej kynologickej jednoty) a jeho doplnkami pre SHK. Základným druhom chovu je riadený chov. Od roku 1996 aj chov výberový, po jeho schválení členskou schôdzou. Na Slovensku je registrovaných asi 20 chovateľských staníc, v ktorých sa každoročne odchová priemerne 90 šteniat. Na skvalitnenie chovu sa roku 1996 prijal nový bonitačný poriadok, zvýšila sa veková hranica na pripustenie na bonitáciu. Sučky môžu byť bonitované vo veku 18 mesiacov a psy vo veku 24 mesiacov. Sprísnil sa